

Nagyné Horváth Magdolna

TÖRTÉNELEM

felmérő feladatlapok – 5. osztály

MEGOLDÁSOK

MEGOLDÁS

1. témazáró feladatlap – SZEMÉLYES TÖRTÉNELEM 1.

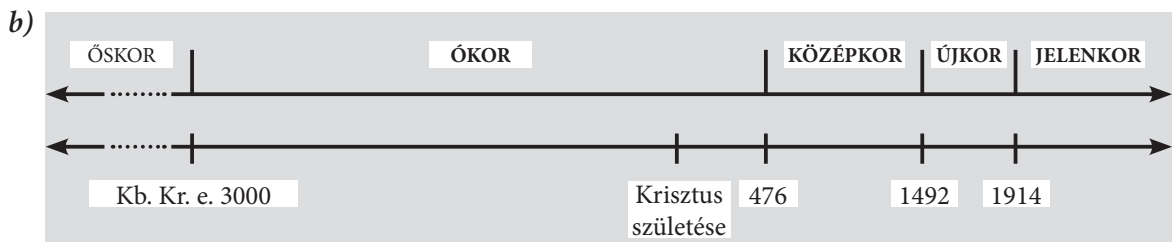
1. Elvárható, hogy a nagyszülők, szülők és a saját adatait minden gyerek tudja.

2. a) Írott és képi források: A

Tárgyi emlékek: b)

b) Petőfiék a nép nevében lefoglalták a nyomdagépeket, és kinyomtattak két fontos iratot (*Nemzeti dal*, *Tizenkét pont*).

3. a) piramis repülőgép eke
ókor jelenkor középkor

4. a)

Történelmi források		Ősi eredetű szokások, hagyományok, régi mesék, dalok
Tárgyi emlékek	Írott és képi források	
a), e)	b), c)	d), f), g)

Elfogadható, ha pl. a régi pénzt felírása, vésete miatt az írott forrásnál is jelöli, vagy az újság elsősorban írott forrás, de az anyagát, a nyomdatechnikát tekintve a tárgyi emlékekhez is sorolható. Ugyanígy a kódex: tárgyi emlékként is értelmezhető.

b) Kiegészítés: mivel táplálkoztak, milyen építményekben laktak (más jó válasz is elfogadható, pl. milyen tárgyakat használt, miből készítette eszközeit, milyen módon munkálta meg a tárgyakat, milyen technikai ismeretei voltak...).

c) A régész munkája során ásót, kis kézi ásót, rostát, szitát, kefét, ecsetet – fényképezőgépet, videofelvételket, víz alatti kamerát, mikroszkópot stb. használ.

5. A iniciálé, B miniatúram kódex, pergamenre írták

Azért volt értékes a kódex/kódexlap, mert nagyon drága alapanyagokra volt szükség az elkészítéséhez (pergamen, bőr a befedéshez, festékek); kevesen értettek hozzá (kevesen tudtak írni-olvasni); nagyon sok időt igényelt az elkészítése; nagyon kevés volt a kódexből; fáradtságos munka volt az elkészítése.

6. a) Pecsétekkel hitelesítették az okleveleket, szerződéseket, egyéb iratokat.

b) A pecsétnyomót az oklevélre csurgatott forró viaszba nyomták, majd megvárták, hogy megszilárduljon.

c) Az Aranybulla pecsétjének egyik oldalán az uralkodó látható (II. András magyar király ül a trónon), a másik oldalán az akkor használatos királyi címer van.

d) Pl. az ellenőrzőm külső lapján is van pecsét, a bizonyítványomba több helyre is pecsételnek; oklevelekre, jutalomkönyvekbe is pecsételnek.

7. Az időmérő eszköz neve: napóra.

Indoklás: Pl.: A mai órák pontosan mérik az időt; óra, perc, másodperc is leolvasható. Nem befolyásolja az időmérő eszközt az időjárás, mert a mai óra teljesen automata.

8. a) aláhúzendó: százéves háború, Marco Polo Kínába tett utazást

b) Kr. e. V. sz. i. sz. X. sz.

c) MCMLVI: 1956

d) Pl. $2021 + 753 = 2774$ Róma alapítása óta (2021-ig) 2774 év telt el.

ÉRTÉKELÉSI TÁBLÁZAT	
1. Ha csak a saját adatait tudja, 0 pont; ha a szülei adatával is tisztában van, 1 pont; ha a nagyszülei adatával is tisztában van, 2 pont.	2
2. a) 1-1 pont (2 pont); b) a helyes aláhúzás 1 pont.	3
3. a) 1-1 pont (6 pont); b) 1-1 pont (4 pont)	10
4. a) A két forrásfajta helyes beírása 1-1 pont (2 pont); 1-1 pont a betűk helyes beírásáért (7 pont); b) 1-1 pont (2 pont); c) 1-1 pont (3 pont).	14
5. 1-1 pont (6 pont)	6
6. a) 1 pont; b) 2 pont a magyarázatért; c) 1 pont; d) 1 pont	5
7. Megnevezés 1 pont; indoklás 2 pont.	3
8. a) 1-1 pont; b) 1-1 pont; c) 1 pont; d) 1-1 pont (számítás, válasz)	7
Összesen: 50 pont	

JAVASOLT ÉRDEMJEGY (A helyi tanterv értékelési rendszere ezt a javaslatot felülírhatja.)				
jeles (5)	jó (4)	közepes (3)	elégséges (2)	elégtelen (1)
50–45	44–38	37–30	29–16	15–0

2. témazáró feladatlap – SZEMÉLYES TÖRTÉNELEM 2.

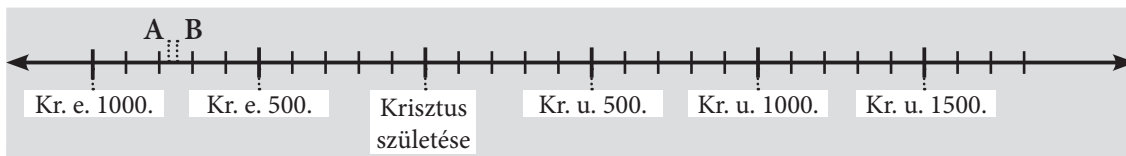
1. Elvárható, hogy a nagyszülők, szülők és a saját adatait minden gyerek tudja.
2.
 - a) A szöveg fő témája: Géza fejedelem fiát, Istvánt jelölte utódjának.
 - b) A fejedelem főemberei megesküdték, hogy a fejedelem halála után István lesz az uralkodó.
 - c) István király Nagyobb legendájából való a részlet.
80 év. ($1077 - 997 = 80$)
Ha a tanuló másképp értelmezi, akkor $2021 - 1077 = 944$ év telt el a szöveg keletkezése óta.
Géza fejedelemnek a fia, István lett az örököse.
Adalbert püspök volt István nevelője.
3.
 - a) filmtekerecs (görög) váza templom
 újkor ókor középkor
 - b) A történelem korszakai: őskor, ókor, középkor, újkor, jelenkor/modern kor.
4.
 - a) Bármilyen, a feladathoz illő kérdés elfogadható.
Pl.: Mit szerettél legjobban játszani? Mi volt a kedvenc tantárgyad az iskolában? Miben különbözött a régi iskola a maitól? Milyen locsolóverset mondtak régen a fiúk a lányoknak?...
 - b) Bármilyen értelmes válasz jó, ha kiderül belőle, más volt a játék, az iskolai élet sokban eltért a maitól, vagy az a locsolóvers ma is szép...
 - c) tárgyi emlékeim: első kiscipőm, tipegőm, hajtincsem, fogam...
írott, képi emlékeim: kórházi elbocsátó, születési anyakönyvi kivonatom, keresztlevelem, fényképek, videók, első rajzaim...
hagyományaim: családi találkozók a családi ünnepeken, névnapokon, születésnapokon, családi nyaralások...
Minden jó válasz elfogadható.
5.
 - a) Pl.: A régészek a *régi* emlékek kutatásával foglalkoznak. A földből és a víz alól előkerült tárgyakat *tárgyi emlékeknek* nevezzük.
 - b) Helyes sorrend: 4, 3, 2, 1
6. *A tárgy neve:* kódex,
A tárgy nevének jelentése: kézzel írt könyv.
Témája: uralkodói családok tettei, népek története, régmúlt idők nagy eseményei, leírások régmúlt idők alkotásairól, tudósok elképzelése az emberi világról, vallási témák.
Tulajdonságok: Nagy kitartással, pontossággal, türelemmel kellett az alkotónak rendelkeznie.
7.
 - a) 1990-ben.
 - b) A magyar zászló színei: piros, fehér, zöld
 - c) fentről lefelé haladva: Szent Korona, Árpád-sávok, kettős kereszt, hármaskör
8. *A tárgy neve:* homokóra
Indoklás: Pl.: A mai órák pontosan mérik az időt; óra, perc, másodperc is leolvasható. Nem szükséges folyamatosan megfordítani az időmérő eszközt, mert a mai óra teljesen automata.
9.
 - a) Régebben történt: az Aranybulla kiadása, Gutenberg feltalálta a könyvnyomtatást.
 - b) Kr. e. VIII. sz., i. sz. IX. sz.
 - c) 1848

ÉRTÉKELÉSI TÁBLÁZAT	
1. Ha csak a saját adatait tudja, 0 pont; ha a szülei adatával is tisztában van, 1 pont; ha a nagyszülei adatával is tisztában van, 2 pont.	2
2. <i>a)</i> 1 pont; <i>b)</i> 1 pont; <i>c)</i> 1-1 pont (4 pont)	6
3. <i>a)</i> 1-1 pont (6 pont); <i>b)</i> 1-1 pont (5 pont)	11
4. <i>a)</i> 1-1 pont (2 pont); <i>b)</i> 2 pont; <i>c)</i> 1-1 pont (3 pont)	7
5. <i>a)</i> 1-1 pont (2 pont); <i>b)</i> 1 pont	3
6. 1 pont a megnevezésért, 1 pont a jelentésért, 1-1 pont a témák megnevezéséért (3 pont), 1-1 pont a tulajdonságok leírásáért (2 pont).	7
7. <i>a)</i> 1 pont (az évszám nincs benne a tankönyvben, de feltehetően az órán sor került a válaszra, ugyanis az összefoglaló kérdések között ez a kérdés szerepel); <i>b)</i> 1 pont; <i>c)</i> 1-1 pont (4 pont).	6
8. A tárgy megnevezése 1 pont; indoklás 2 pont.	3
9. <i>a)</i> 2 pont; <i>b)</i> 2 pont; <i>c)</i> 1 pont	5
Összesen: 50 pont	

JAVASOLT ÉRDEMJEGY (A helyi tanterv értékelési rendszere ezt a javaslatot felülírhatja.)				
jeles (5)	jó (4)	közepes (3)	elégséges (2)	elégtelen (1)
50–45	44–38	37–30	29–16	15–0

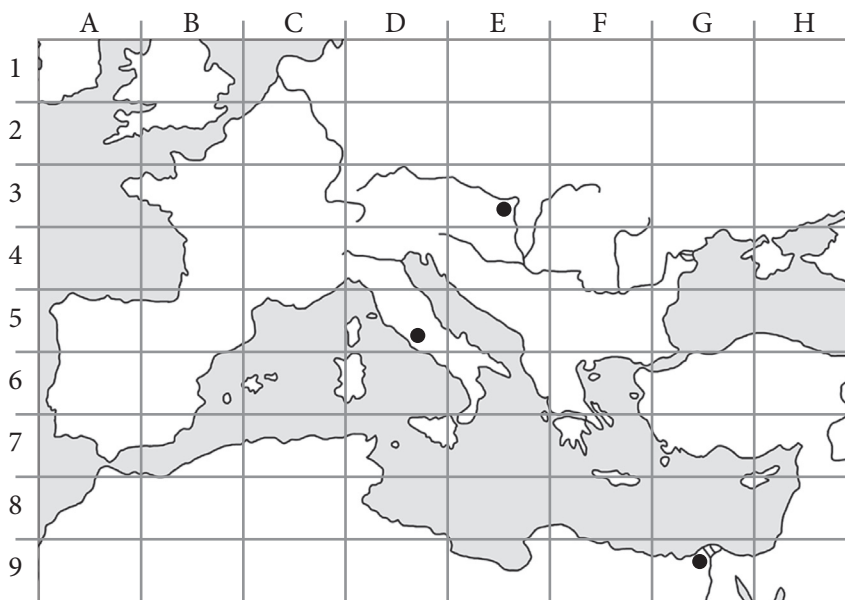
6. A provinciálakók átvették a rómaiaktól a latin nyelvet, a latin betűs írást, a római jogtudományt, a történetírás hagyományait, a szónoklás tudományát, a szőlőművelést.

7.	A	Kr. e. 776.	az első lejegyzett olümpiai játékok
	B	Kr. e. 753.	Róma alapítása

8. a) Róma: D5
 Aquincum: E3
 Giza: G9

b) A Pannónia
 B Itália

9. A görögök poliszokban éltek.
 Olümpiában a győztes pénzjutalmat kapott.
 A rabszolgának sem szabadsága, sem jogai nem voltak.

igaz – hamis
 igaz – hamis
igaz – hamis

10. a)	Helyszín: Karthágó		Helyszín: Marathón	
	Szemben álló felek:		Szemben álló felek:	
	punok	rómaiak	görögök	perzsák

b) bekarikázandó: rómaiak, görögök

c) 2. – 1. – 4. – 3. – 5.

2. Nagy Sándor győzelme a perzsák felett (több csatában Kr. e. 334–331.)

1. marathóni csata (Kr. e. 490.)

4. catalaunumi csata (451)

3. Karthágó lerombolása (Kr. e. 146.)

5. a Nyugatrómai Birodalom megszűnése (476)

d) római légiós

egységes fegyverzetű katonák, egységes kiképzést kaptak, **zsoldos katonaként** ez volt a fő foglalkozásuk, **összehangolt hadrend** (teknősbéka alakzat/testudo);

kard, **pajzs**, **hajítólándzsa** /sisak, védőpáncél

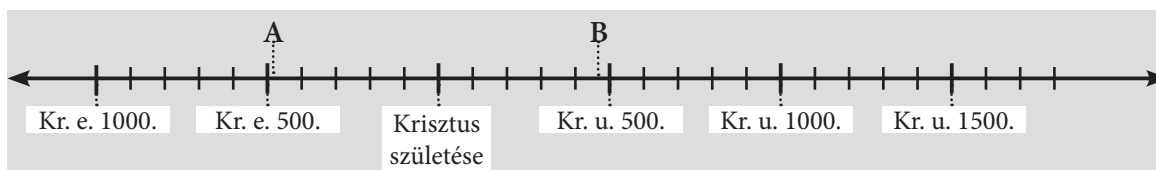
ÉRTÉKELÉSI TÁBLÁZAT	
1. <i>a</i>) 1-1 pont (4 pont); <i>b</i>) 1-1 pont (4 pont)	8
2. <i>a</i>) 1-1 pont (6 pont); <i>b</i>) 1-1 pont (2 pont)	8
3. <i>a</i>) 1-1 pont (2 pont); <i>b</i>) 1-1 pont a szempontoknak megfelelően (4 pont); <i>c</i>) 1-1 pont (2 pont)	8
4. 1-1 pont (3 pont)	3
5. 1-1 pont (6 pont)	6
6. 1-1 pont (2 pont)	2
7. 1-1 pont (4 pont) évszám + jelölés	4
8. a három város helyes jelölése 1-1 pont, a két terület helyes jelölése 1-1 pont.	5
9. 1-1 pont (3 pont)	3
10. <i>a</i>) 1-1 pont (2 pont); <i>b</i>) 1-1 pont (2 pont); <i>c</i>) helyes időrend 1 pont; <i>d</i>) 1-1 pont (3 pont)	8
Összesen: 55 pont	

JAVASOLT ÉRDEMJEGY (A helyi tanterv értékelési rendszere ezt a javaslatot felülírhatja.)				
jeles (5)	jó (4)	közepes (3)	elégséges (2)	elégtelen (1)
55–50	49–40	39–33	32–16	15–0

5. Valóban élt:	Kitalált személy:
név: Julius Caesar nép: római nevezetesség: politikus, hadvezér, egyeduralkodókat teremtett, megújította a naptárt (a július hónap neve)	név: Ré nép: egyiptomi nevezetesség: napisten, a fáraókat a napisten fiának tartották
	Kitalált személy:
	név: Pallasz Athéné nép: görög nevezetesség: görög istennő, a bölcsesség és a művészetek istennője

6. Róma nevezetességei: *Colosseum* – a gladiátorjátékok színhelye
Circus Maximus – a kocsiversenyek színhelye
Pantheon – az összes római isten közös temploma
Forum Romanum – Róma központi tere, piacter, a legfontosabb közigazgatás helye (levéltár, a szenátus épülete...)
diadalívek, fürdők, kutak, vízvezetékek

7. A	Kr. e. 490.	marathóni csata
B	Kr. u. 476.	a Nyugatrómai Birodalom bukása, az ókor vége

8. Athén: D6 Olümpia: B6 Spárta: C7

9. A görögök és a rómaiak hittek a jóslatokban. igaz – hamis
Rómában, a köztársaság korában, két király uralkodott. igaz – hamis
A Hun Birodalom központja mai hazánk területe volt. igaz – hamis

10. a)	Helyszín: Perzsa Birodalom	Helyszín: Catalaunum
	Szemben álló felek:	Szemben álló felek:
	perzsák Nagy Sándor hadserege / makedónok és görögök	hunok rómaiak

- b) Gyorsan mozgó lovásíjász-seregüknek köszönheték sikereiket.
c) A hunok hadjáratai elindították a népvándorlást, ezzel megváltoztatták a korabeli világot. Hadjárataikkal hozzájárultak, hogy a mai európai népek ősei új hazát találjanak.

ÉRTÉKELÉSI TÁBLÁZAT	
1. <i>a</i>) 1-1 pont (4 pont); <i>b</i>) 1-1 pont (3 pont)	7
2. <i>a</i>) 1-1 pont (3 pont); <i>b</i>) 1-1 pont (2 pont); <i>c</i>) 1-1 pont (3 pont).	8
3. <i>a</i>) 1-1 pont (2 pont); <i>b</i>) 1-1 pont a szempontoknak megfelelően (4 pont); <i>c</i>) 1-1 pont a valós elemek leírásáért (2 pont).	8
4. 1-1 pont (3 pont)	3
5. 1-1 pont (9 pont)	9
6. 1-1 pont az építmények megnevezéséért (2 pont), 1-1 pont a funkció leírásáért (2 pont).	4
7. 1-1 pont a helyes évszámokért (2 pont); az időszalagon történő jelölés összesen 2 pontot ér.	4
8. 1-1 pont (3 pont)	3
9. 1-1 pont (3 pont)	3
10. <i>a</i>) 1-1 pont (2 pont); <i>b</i>) 1-1 pont (2 pont); <i>c</i>) 1-1 pont (2 pont)	6
Összesen: 55 pont	

JAVASOLT ÉRDEMJEGY (A helyi tanterv értékelési rendszere ezt a javaslatot felülírhatja.)				
jeles (5)	jó (4)	közepes (3)	elégéséges (2)	elégtelen (1)
55–50	49–40	39–33	32–16	15–0

5. témazáró feladatlap – A KERESZTÉNYSÉG 1.

1. A keresztények Jézus követői, akik hisznek Jézus tanításaiban, hisznek Jézus Krisztusban. Júdea provinciában (a Római Birodalomban, Palesztinában), az I. században jött létre a kereszténység.

A keresztény vallás a szeretetre, a megbocsátásra tanít.

A mártírok keresztény hitükért az életüket áldozták.

A keresztény időszámítás kezdetének Jézus Krisztus születését tekintjük.

2.	Bárkája az Ararát tetején megfeneklett.	Noé
	Zsidó ősatya, az egyistenhit megalapítója. Személyét a zsidókon kívül más vallás népei is tisztelik.	Ábrahám
	A Biblia szerint a zsidó népet az egyiptomi fogságból Kánaán határáig vezette, és a Tízparancsolatot kapta az Úrtól.	Mózes
	Államalapító zsidó király, parittyájával legyőzte Góliátot.	Dávid
	Igazságos, bölcs zsidó király volt. Uralkodása alatt felépült a jeruzsálemi zsidó templom.	Salamon

3.	A Biblia első része: Ószövetség 1., 3.	A Biblia második része: Újszövetség 2., 4., 5.
----	---	---

4. a) keresztény jelkép / Jézus Krisztus monogramja: IHS

zsidó jelkép / menóra, hétágú gyertyatartó

A zászlós bárány keresztény jelkép, a feltámadt Krisztust jelképezi.

- b) Magyarázatok:

Az IHS jelentése: Jézus az emberek üdvözítője.

Menóra: hétágú gyertyatartó, a zsidók pusztai vándorlására emlékeztet, amikor a szentély sátra előtt világítottak.

A bárány Krisztus feltámadását, a kereszt Krisztus kereszthalálát jelképezi.

5. a) 2. Jézus megkezdte tanításait

5. Jézus Krisztus feltámadása

4. Kereszthalála a Golgotán

1. A napkeleti bölcsek látogatása Betlehemben

3. Júdás árulása

- b) I. században

6. karácsony: Jézus születésének ünnepe. Mikor van karácsony? December 25–26.

vasárnap: Krisztus feltámadásának napja, a keresztények először ezt ünnepelték.

7. egyiptomi 10 csapás

előzmény: A fáraó ellenezte a zsidók távozását Egyiptomból.

következmény: A fáraó mégis elengedte őket.

keresztényüldözések

előzmény: A keresztények nem ismerték el a római isteneket isteneknek, nem ismerték el a császár isteni mivoltát.

következmény: A keresztények titokban (pl. katakombákban) tartották szertartásaikat; többen vállalták a mártírhalált. Az üldözések ellenére a kereszténység megállíthatatlanul terjedt.

- 8. Pilátus:** ő volt a rómaiak helytartója Jézus idején; halálra ítélte, majd keresztre feszítette Jézust.
Mária: Jézus édesanyja.
Heródes: zsidó király, aki hatalmát féltette Jézustól. Ő adott parancsot a betlehemi gyermekgyilkosságra.
József: Jézus nevelőapja.
- 9. a)** Atya, Fiú, Szentlélek
b) Krisztus, Messiás, Megváltó, Fiú Isten
- 10. a)** A kánai menyegző, ahol Jézus a vizet borrá változtatta.
A halott (Lázár) feltámasztása.
b) papok – püspökök – pápa
c) Jézus testét: kenyér Jézus véré: bor

ÉRTÉKELÉSI TÁBLÁZAT	
1. 1-1 pont (5 pont)	5
2. 1-1 pont (5 pont)	5
3. Az Ószövetség és az Újszövetség jó beírása 1-1 pont (2 pont), 1-1 pont a számok helyes beírásáért (5 pont).	7
4. a) 1-1 pont (3 pont); b) 2 pont	5
5. a) 1 pont; b) 1 pont	2
6. 1-1 pont (3 pont)	3
7. 1-1 pont (4 pont)	4
8. 1-1 pont (4 pont)	4
9. a) 1-1 pont (3 pont); b) 1-1 pont (2 pont)	5
10. a) a csodatételek megnevezése 1-1 pont (2 pont); b) 1 pont; c) 1-1 pont (2 pont)	5
Összesen: 45 pont	

JAVASOLT ÉRDEMJEJY (A helyi tanterv értékelési rendszere ezt a javaslatot felülírhatja.)				
jeles (5)	jó (4)	közepes (3)	elégéséges (2)	elégtelen (1)
45–40	39–34	33–25	24–16	15–0

6. témazáró feladatlap – A KERESZTÉNYSÉG 2.

1. A rómaiak vallása többistenhitű vallás volt, a keresztény vallás egyistenhitű vallás.
 A keresztény vallás a zsidó vallásból alakult ki.
 A keresztények nem ismerték el a római isteneket (nem mutattak be áldozatokat a római isteneknek), nem ismerték el a császár istenségét.
 A kereszténység a IV. században lett a Római Birodalom államvallása.

2. Küldetésének célja, hogy a beléje vetett hittel a bűnös emberiség megszabaduljon a bűn hatalmától. Követői világvallást teremtettek.	Jézus Krisztus
Szűzanya, fiát Názáretben nevelte.	Mária
Ács, aki várandós feleségét származási helyére, Betlehembe vitte a népszámlálás idejére.	József
Róma város püspöke, az első pápa.	Szent Péter
A Damaszkuszba vezető úton megjelent előtte Jézus, és a keresztényüldözöből a hit legnagyobb terjesztője lett.	Szent Pál

3. A Biblia első része: Ószövetség 1., 3., 5.	A Biblia második része: Újszövetség 2., 4.
--	---

4. a) keresztény jelkép: hal zsidó jelkép: Mózes kőtáblái / tízparancsolat
 keresztény jelkép: galamb képében a Szentlélek
 b) A hal görög nyelvű szavából ki lehet rakni: Jézus Krisztus Isten fia, Megváltó.
 A kőtáblákra vésett törvényeket Isten adta Mózesnek. A törvények a zsidó és a keresztény vallás legfontosabb parancsai.
 A galamb a Szentlélek jelképe. Az egy Istenben három személy van: Atya, Fiú, Szentlélek.
5. a) 2. Mózes a fáraó udvarában nevelkedett. 5. Kánaán megtalálása. 4. 40 évi vándorlás a pusztában. 1. A zsidók Egyiptomba vándoroltak, és ott éltek szolgáskorban. 3. Tíz csapás Egyiptomban.
 b) Palesztina / Júdea provincia
6. Húsvétkor ünnepeljük: Jézus Krisztus feltámadásának ünnepét.
 Mikor van húsvét? A tavaszi napéjegyenlőséget követő első vasárnap húsvét vasárnapja.
7. **eredendő bűn**
előzmény: Az első emberpár, Ádám és Éva, békében és bőségben éltek a Paradicsomban, de egyszer megszegték Isten parancsát.
következmény: Isten kiűzte őket a Paradicsomból, és ettől kezdve fáradtságos munka és halandóság várt rájuk.
Nagy Konstantin császár államvallássá tette a kereszténységet.
előzmény: A keresztény vallás az egész birodalomban elterjedt. Nagy Konstantin a kereszt jelével győzött.
következmény: Kialakult a keresztény egyházi szervezet; a többi vallást betiltották. Megépültek az első keresztény templomok; kialakult a szertartások rendje. A keresztény ünnepeket megünnepelték.
8. **Betlehem:** Itt született Jézus Krisztus egy istállóban.
Názáret: Itt nevelkedett Jézus.

Jordán folyó: Itt keresztelték az első keresztényeket, Jézust is.

Jeruzsálem: Jézus dicsőséges bevonulásának (virágvasárnap), majd elítélésének, kereszt-halálának, feltámadásának helye.

9. a) Az anyagi javak megszerzése helyett a szeretet törvénye szerint kell élni.

Ha az embert megbántják, bocsásson meg ellenfeleinek.

Csak az ítélkezzen mások felett, aki büntelen.

b) A keresztényeknek a földi élet nehézségeinek elviselésére a feltámadásba vetett hit ad értelmet és erőt.

10. a) A kenyérszaporítás (kenyér- és halszaporítás) csodája alkalmából öt kenyérből (és két halból) megvendégelt ötezer embert. A csodák célja, hogy követői lássák, valóban Ő a Megváltó/Messiás/Fiú Isten.

b) Pál apostol tanítása (első levele a korinthusiakhoz, 13. fejezet), részlet a Szeretet himnuszából.

Pál apostol érdeme, hogy a kereszténységet nemcsak a zsidók, hanem **az emberiség** közös kincsévé kívánta tenni.

c) Az utolsó vacsora – Jézus Krisztus az apostolokkal/tanítványaival

ÉRTÉKELÉSI TÁBLÁZAT	
1. 1-1 pont (4 pont)	4
2. 1-1 pont (5 pont)	5
3. Az Ószövetség és az Újszövetség jó beírása 1-1 pont (2 pont), 1-1 pont a számok beírásáért (5 pont).	7
4. a) A képek megnevezéséért csak akkor jár pont, ha mindkét elem ott van (3 pont); b) A jelkép magyarázata 2 pont.	5
5. a) A sorrend 1 pont; b) 1 pont.	2
6. 1 pont a húsvéti ünnep tartalmaért; 2 pont az időpont helyes meghatározásáért, ha a meghatározás hiányos, akkor 1 pont.	3
7. 1-1 pont (4 pont), bármelyik válasz a felsoroltakból elégséges.	4
8. 1-1 pont (4 pont), bármelyik válasz a felsoroltakból elégséges.	4
9. a) A helyes kiegészítések összesen 1-1 pont (3 pont); b) 1 pont.	4
10. a) A csodatétel megnevezése 1 pont, a cél megfogalmazása 1 pont (2 pont); b) 1-1 pont (3 pont); c) 1 pont a helyesen megadott címért, 1 pont a személyek leírásáért (2 pont).	7
Összesen: 45 pont	

JAVASOLT ÉRDEMJEGY (A helyi tanterv értékelési rendszere ezt a javaslatot felülírhatja.)				
jeles (5)	jó (4)	közepes (3)	elégséges (2)	elégtelen (1)
45–40	39–34	33–25	24–16	15–0

7. témazáró feladatlap – A KÖZÉPKOR VILÁGAI 1.

1. a) A királyra vonatkozik a mondat, jelentése az, hogy a király Istentől kapja a hatalmát (égi felhatalmazás).

b) A hűbéres hűbérurának megígérte:

- Hűséges lesz.
- Katonai kíséretének tagja lesz.
- Tanácsaival segíti urát.

A hűbérúr megígérte hűbéresének:

- Hűségéért birtokot adományoz.
- Birtokán adómentességet ígért.

2. a)

Az uradalom – egyedüli tulajdonosa: földesúr / nemes / hűbérúr		
majorság	jobbágytelek	Közös használatú területek
A földesúr kezelésében lévő földterület, amelyet a jobbágyával művelt meg.	Részei: ház, kert, szántóföld	legelők, erdők, halászó vizek

b) Ha a jobbágy fejlesztette gazdaságát, **többet termelt**, így több maradt neki, tehát **jobban élt**.

3. A középkorban az emberek várakban éltek.

A várakat csak lakóhelynek használták.

A várat sokan lakták: a földesúr és családja, kísérete, szolgák.

A vastag falak és a bástyák a védelmet szolgálták.

igaz – hamis

igaz – hamis

igaz – hamis

igaz – hamis

4. a) Pannonhalma / Pannonhalmi Bencés Főapátság

Szent István király

A középkori kolostorokat szerzetesek lakták.

b) keresztény hitélet:

részvétel a napi szertartásokon

imádkozás

szent szövegek olvasása

keresztény ünnepek megtartása

hasznos munka:

kolostori iskolák működtetése

földművelés

fűszer és gyógynövények termesztése

méhészet

borászat

c) A tudomány, a kolostori műveltség nyelve a latin volt. A kódexek többségét latin nyelven írták.

Latin nyelven miséztek a templomokban. Az egyházi és állami ügyintézés (oklevelek, szerződések, adománylevelek) és a diplomácia nyelve is latin volt. A középkori iskolákban a káptalani iskoláktól az egyetemig a tanítás latin nyelven folyt.

5. a) Ma is látható, felfedezhető:

várfal várkapuval, bástyákkal

belváros utcái, piactere

templomok, lakóházak

Napjainkra megváltozott:

szenny, piszok felszámolása csatornázással

kövezett utcák, szemét elszállítása

ivóvíz a csapból, és nem utcai kutakból

a várkapun kívül is be lehet jutni, nagyobb

kiterjedésűek a mai városok

b) Következmények: Mivel gyógyítani nem tudták, nagyon sokan haltak meg a járvány miatt.

Nagy volt a halálozás a járványt kísérő éhínség miatt is.

c) „1. ...azt válasszák bíróná maguk közül a várból, akit akarnak...”

4. Ezenkívül szabad vásár tartását engedélyezzük nekik mind a várban, mind azon kívül...”

(Győr város V. Istvántól kapott kiváltságai)

6.	Fogalom	Meghatározás
	céhszabály	Céhládában őrzött irat, amelyben előírták a céh működését, megszabták a termék árát és minőségét.
	mester	A céhek élén álló iparos, teljes jogú tagja a céhnek.
	remek	Vizsgamunka a mesterré váláshoz.
	pálosok/pálos rend	Boldog Özséb alapította magyar szerzetesrend. Kezdeti központja a Pilisben volt.
	regula	Kolostori szabályzat, amely előírja a szerzetesek mindennapjait és a kolostori rendet.
	eretnek	Az egyház tanításaival szembe forduló ember.

7. a) A XV. században Gutenberg János német nyomdász-mester találta fel a könyvnyomtatást.
 b) csak vallásos témájú művek olvasása – az olvasmányok az élet örömeiről, bánatairól szóltak
 remekművű templomok építése – világi témák a művészetben: palotaépítés, tánczene

8. Kassa – Szent Erzsébet-templom	Budavári Palota
gótikus	(neo)reneszánsz
magas, karcsú tornyok	oszlopok
csúcsíves bejárat és ablakok	kupola

9. *Lovaggá avatás*

Lovag csak nemesember fia lehetett. Gyermekkorban és fiatalkorban egy hűbérúr szolgálatában **apródként**, majd fegyverhordozóként megszerezte az ismereteket. A vitézség mellett elvárták tőle a **hűséget**, a **szavahihetőséget**, az **egyház védelmét**, a **gyengék és a nők támogatását** (ezek a lovagi erények). A szertartás általában templomban történt, más lovagok és egyháziak jelenlétében. Legtöbbször a **király avatott lovaggá** úgy, hogy a lovag vállát karddal érintette. A szertartás lovagi esküvel fejeződött be, ebben a lovagi erények megtartását ígérte meg.

10.	A keresztes háborúk			
	Oka	Célja	Vezetői	Szemben álló felek
	Az arabok terjeszkedésével veszélyessé váltak a zarándoklatok Jeruzsálemben.	– a Szentföld visszafoglalása az araboktól, – biztosítani a zarándoklatokat, – földszerzés	keresztes lovagok	Keresztények álltak szemben az iszlámhívó arabokkal (szaracénokkal).
				– A Szentföld arab/izlám kézre került. – Új növények elterjedése Európában: barack, rizs/cukor.

ÉRTÉKELÉSI TÁBLÁZAT	
1. <i>a</i>) 1 pont; <i>b</i>) 1-1 pont (4 pont)	5
2. <i>a</i>) 1-1 pont (4 pont), földesúr, majorság, jobbágytelek és annak részei; <i>b</i>) 1 pont.	5
3. 1-1 pont (4 pont)	4
4. <i>a</i>) 1-1 pont (3 pont); <i>b</i>) 1-1 pont (4 pont); <i>c</i>) 1-1 pont (2 pont)	9
5. <i>a</i>) 1-1 pont (4 pont); <i>b</i>) 1-1 pont (2 pont); <i>c</i>) 1-1 pont (2 pont)	8
6. 1-1 pont (6 pont)	6
7. <i>a</i>) 2 pont; <i>b</i>) 1-1 pont (2 pont)	4
8. 1-1 pont (6 pont)	6
9. 1-1 pont (5 pont)	5
10. 1-1 pont (3 pont)	3
Összesen: 55 pont	

JAVASOLT ÉRDEMJEGY (A helyi tanterv értékelési rendszere ezt a javaslatot felülírhatja.)				
jeles (5)	jó (4)	közepes (3)	elégséges (2)	elégtelen (1)
55–50	49–40	39–33	32–16	15–0

8. témazáró feladatlap – A KÖZÉPKOR VILÁGAI 2.

1. a) A királyi hatalom alapjai

A királyi hatalom támasza, a király segítő testülete: királyi tanács		
törvényhozó és bírói hatalom	hadsereg	erős gazdaság megteremtése
cél: az ország belső rendjének fenntartása	cél: az ország védelme	cél: a kincstár bevételeinek gyarapítása, a királyi jövedelmek növelése

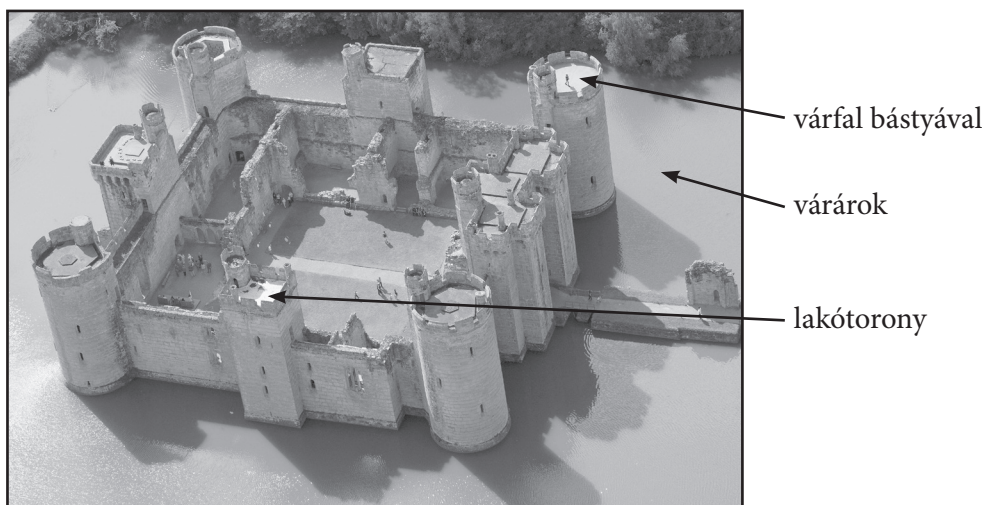
b)

2. a) erdő ház rét kert szántóföld halászó vizek legelő

b) A jobbágy szolgáltatásai földesurának (3): a **termény** egy részével, **robottal** (a majorságban végzett ingyenmunka), **ajándékkal**

3.

4. a) *szertartások*: keresztelés, mise, esküvő, egyházi ünnepek megtartása, temetési szertartás
tanítások: A plébánosok a híveket a bűnökről, az erényekről tanították; a bibliai történeteken keresztül (templomi freskók, szobrok, legendák...) a keresztény értékeket a hívek elé tárták; vigasztalták a rászoruló híveket.
- b) A középkori emberek tisztelték a szenteket. **Szentnek tekintették azokat, akik jeles cselekedeteikkel, csodáikkal kitűntek**, és keresztény példamutatásuk miatt haláluk után Isten mellé kerültek a mennyben. **A szentek csodáiról a legendák szólnak. A szentek testrészeinek, tárgyainak, ruhadarabjainak is csodatévő erőt tulajdonítottak. Ezek az ereklyék.**
5. a) pápa
 érsek
 püspök
 plébános
- b) román stílus
stíluselemek: félköríves bejárat, vastag falak, kicsi ablakok
 A belső falakat freskók (festmények) díszítették, amelyek bibliai jeleneteket ábrázoltak. Az írni-olvasni nem tudó híveknek a képek segítségével magyarázták el a bibliai történeteket.
- c) A kolostorok legfontosabb alapfokú tantárgyai: latin írás-olvasás, egyházi ének, szertartások vezetése.
6. a) A középkori városok földesúri várak mellett, templomok mellett, vízi átkelőknél, karavánutak kereszteződésében jöttek létre.
- b) *Falun jobb élni, mert...* *Városban jobb élni, mert...*
 – a földesúr megvéd; – színesebb, érdekesebb az élet;
 – könnyebb az élelemhez hozzájutni; – szabadabb az élet;
 – a falvakat nem sújtják úgy a járványok; – nem kell robotolni, nem kell ajándékot adni a földesúrnak;
 – békésebb, nyugodtabb az élet. – lehet tanulni, több ismeretet szerezni;
– szebbek az épületek, templomok.
- c) A középkori Buda város volt, mert tornyokkal megerősített várfal vette körül, a királyi vár mellett jött létre; távolsági kereskedelmi központ volt, vásártartási joggal rendelkezett, piacterre, temploma volt, választott testület/tanács irányította; polgárai céhekbe tömörült iparosok és kereskedők voltak.

7. a)

Fogalom	Meghatározás
céh	Az azonos szakmában dolgozó iparosok szervezete.
cégér	A mesterséget hirdető tárgy a műhely bejáratánál.
kontár	Céhen kívül munkálkodó iparos, akinek a tevékenységét büntették.
reneszánsz	A XIV–XV. századi Itáliából induló művészeti stílus. A művészek példaképei az ókori görög és római alkotók lettek. A gondolkodás középpontjában a földi élet szépsége állt.

b) A kézzel írt könyvek idején...	Mindez a nyomtatott könyvek feltalálásával megváltozott, mert...
hosszú ideig tartott a munka.	a nyomtatott könyveket sokkal gyorsabban tudták előállítani.
a kódexek ritka előfordulása volt jellemző.	a nyomtatott könyvek nagy számuk miatt széles körben terjedtek.
a kódexek drága alkotások voltak.	a nyomtatott könyv olcsóbb.

8. A lovagi torna

A lovagok célja a győzelemmel a **dicsőség megszerzése** volt. Tetőtől talpig **páncél** volt rajtuk, fejüket **sisak** védte. Úgy különböztették meg egymást, hogy **pajzsukra festették a címerüket**. Fegyvereik között **kard, pajzs, kopja, lándzsa, buzogány** volt. Vitézségükről **énekmondók** (lantkísérettel) számoltak be.

9. Az iszlám vallás a zsidó és keresztény vallással együtt egyistenhitű vallás.

igaz – hamis

Az iszlám időszámítás kezdete korábbi, mint a keresztény időszámítás kezdete.

igaz – hamis

Az iszlám vallás alapítója Mohamed próféta.

igaz – hamis

Az iszlám szent könyve a Korán.

igaz – hamis

ÉRTÉKELÉSI TÁBLÁZAT	
1. a) 1-1 pont (3 pont); b) 1-1 pont (3 pont)	6
2. a) 1-1 pont (3 pont); b) 1-1 pont (3 pont)	6
3. 1-1 pont (3 pont)	3
4. a) 1-1 pont (2 pont); b) 3 pont	5
5. a) 1-1 pont (4 pont); b) 1 pont a megnevezés, 2 pont a stíluselemek leírása, 1 pont a freskók leírása, 1 pont a cél megfogalmazása (5 pont); c) 1-1 pont (3 pont)	12
6. a) 1-1 pont (2 pont); b) 1-1 pont (4 pont); c) 1-1 pont (2 pont)	8
7. a) 1-1 pont (4 pont); b) 1-1 pont (3 pont)	7
8. 1-1 pont (4 pont)	4
9. 1-1 pont (4 pont)	4
Összesen: 55 pont	

JAVASOLT ÉRDEMJEJEGY (A helyi tanterv értékelési rendszere ezt a javaslatot felülírhatja.)				
jeles (5)	jó (4)	közepes (3)	elégséges (2)	elégtelen (1)
55–50	49–40	39–33	32–16	15–0

9. témazáró feladatlap

KÉPEK ÉS PORTRÉK AZ ÁRPÁD-KOR TÖRTÉNETÉBŐL 1.

1. a)

mondavilág	nyelvészet	történetírás	régészet
------------	------------	--------------	----------

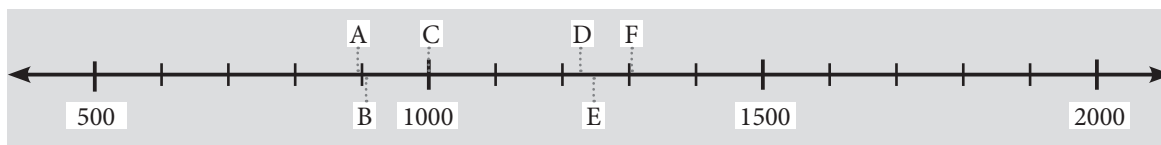
b)

Előzmények	Változások
földrajzi hely: Etelköz	Kárpát-medence
nagyfejedelemség	királyság
nagyállattartó félnomád életmód	letelepült életmód, vezető gazdasági ág a földművelés
a hitélet vezetője a táltos/sámán	keresztény papság
a fedelmi cím öröklési rendje: a legidősebb fiú a nemzetségben	az uralkodó elsőszülött fia az örökös

c) **Tarsolylemez** – Fémből készült (ezüsből, gyakran aranyverettel, poncolás technikával), borítólapja a tarsolynak. A bőrből készült tarsolyban tűzszerszámot tartottak, ezt védte a borítólemez az esőtől, nedvességtől. A tarsolyt az övre szíjjal erősítették.

2.

A	895	honfoglalás	D	1222	Aranybulla
B	907	pozsonyi csata	E	1241–42	tatárjárás
C	1000	Szent István koronázása	F	1301	az Árpád-ház fiúági kihalása

3. a) templomépítés /minden tíz falu építsen templomot
templomba járás vasárnap
dézsmá / tized az egyháznak

b) Esztergom

4. a) I. Szent László király Géza fejedelem

b) Kálmán király

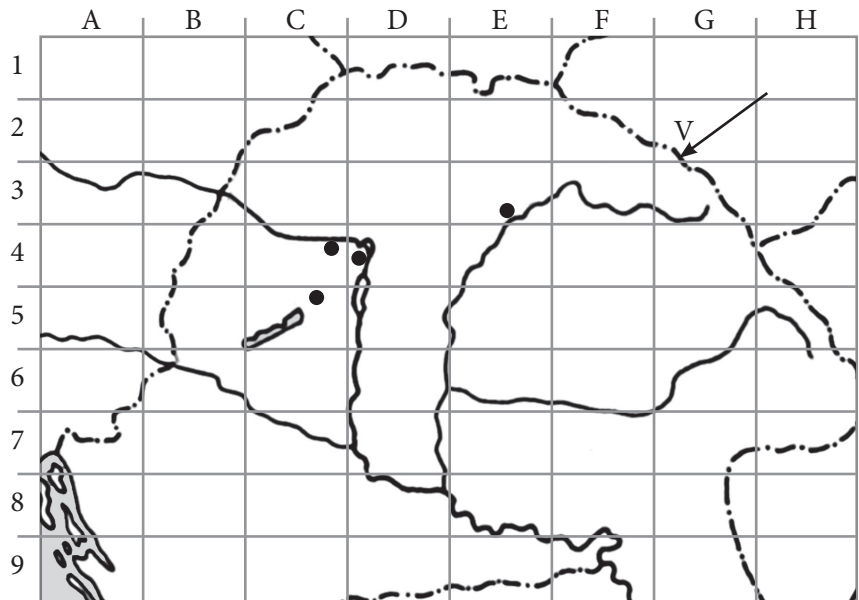
Pl.: • Becsülöm a tudományokat, írástudó vagyok.

- Nem hiszek a mágiában, boszorkányságban.
- Védem a keresztény értékeket.
- A Magyar Királyságnak dalmáciai kikötőket szereztem.
- Leszámoltam az ellenem lázadó öcsémmel. Álmos herceget és fiát, Béla herceget uralkodásra alkalmatlanná tettem.

5. a)	magyarok / I. András / 1051	Vértés	németek / III. Henrik német birodalmi serege
	magyarok / IV. Béla / 1241	Muhi	tatórok / Batu kán vezetésével

Bekarikázandó: Vértés / magyarok; Muhi / tatárok
 kb.100 év kb. 200 év kb.300 év

- b) V – Vereckei-hágó
 Székesfehérvár: C5
 Muhi: E3
 Esztergom: C4
 Buda: D4

6. a) Álmos és Árpád fejedelmek vezetésével a magyarok elhagyták Etelkőzt azért, hogy a Kárpátok védelmében biztonságosabb szálláshelyen éljenek. / Hogy jobb életfeltételek (legelőterületek, folyóvizek) között hazára találjanak, végleg letelepedjenek.
 Szent István király megszervezte a feudális magyar államot, kialakította a keresztény magyar egyházat azért, hogy népünk nyugat-európai mintára szerveződve beilleszkedjen az európai államok sorába. / Hogy fennmaradjunk. / Hogy ne tűnjünk el más pusztai néphez hasonlóan, mint ahogy ez történt pl. a hunokkal, avarokkal.

- b) Lehel kürtje A Tordai-hasadék
 Összegzés:

Pl.: **Lehel kürtje** – Lehel vezér az augsburgi csatában fogságba került. Halálra ítélték. Utolsó kívánsága az volt, hogy belefújhasson kürtjébe. Megengedték neki. Ekkor Lehel vezér a kürtjével fejbe vágta az uralkodót, aki szörnyethalt.

Tordai-hasadék – Az Erdélybe törő kunok (úzok) elől menekülő magyarok megmenekültek. A menekülés során László herceg Isten segítségét kérte a magyaroknak, és akkor a hegy kettényílt, az őket üldöző kunok a szakadékba zuhantak.

- c) Valóságselemek:

Lehel kürtje – Lehel valóban harcolt német területen, fogságba került, bátran szembenézett a halállal.

Tordai-hasadék – László herceg valóban sikeresen harcolt az Erdélybe törő kunokkal, személyes bátorságával többször is példát mutatott.

ÉRTÉKELÉSI TÁBLÁZAT	
1. <i>a)</i> 1-1 pont (4 pont); <i>b)</i> 1-1 pont (5 pont); <i>c)</i> 1-1 pont (4 pont) – a szempontoknak megfelelően.	13
2. 1-1 pont (6 pont)	6
3. <i>a)</i> 1-1 pont (3 pont); <i>b)</i> 1 pont	4
4. <i>a)</i> 1-1 pont (2 pont); <i>b)</i> 1-1 pont (3 pont)	5
5. <i>a)</i> 1-1 pont (2 pont), a helyes bekarikázásért 1-1 pont (2 pont), a helyes becslésért 1 pont; <i>b)</i> 1-1 pont (4 pont), 1 pont a nyíl jelöléséért.	10
6. <i>a)</i> 1-1 pont a helyes folytatásért (2 pont); <i>b)</i> helyes címadás 1-1 pont (2 pont), a történet összegzése 6 pont; <i>c)</i> a valós elemek megfogalmazása 2 pont.	12
Összesen: 50 pont	

JAVASOLT ÉRDEMJEGY (A helyi tanterv értékelési rendszere ezt a javaslatot felülírhatja.)				
jeles (5)	jó (4)	közepes (3)	elégséges (2)	elégtelen (1)
50–45	44–38	37–30	29–16	15–0

10. témazáró feladatlap

KÉPEK ÉS PORTRÉK AZ ÁRPÁD-KOR TÖRTÉNETÉBŐL 2.

1. a) Csodaszarvas / Hunor és Magor Emese álma A fehér ló mondája / Honfoglalás
 b) Álmos, Árpád
 c) Jurta, amely lakóhelyül szolgált a nomád állattartással foglalkozó magyaroknak. Váza hajlított lécekből állt, melyeket bőrszíjakkal kötöttek össze. Nemezpokróccokkal fedték be. Könnyen szétszedhették és felállíthatták.

2. a)

Támadó hadjáratok	
ideje / századok	IX–X. század
okai	– jó pénzért idegen uralkodók megsegítése – zsákmányszerzés, foglyok szerzése
iránya	Nyugat-Európa, Itália, Bizánc
a kezdeti sikerek oka	– szokatlan harcmodor (gyorsaság, rajtaütés, nyílzápor)
a hadjáratok befejezésének okai	– Kiismerték a harcmodorunkat. – Közelharcban a nehéz páncélosok eredményesek voltak ellenünk. – A hadjáratokat betiltják a fejedelmek, a békepolitika lesz az elsődleges.

b)

1241–1242	Batu kán vezetésével tatárok özönlöttek el az országot.
997–1000– –1038	Vajkot nagyfejedelemmé választották, majd István néven megkoronázták. 41 éven át uralkodott. Mettől meddig?
1301	„Letört az utolsó aranyágacska.”
907	Árpád vezetésével a magyarok győzelme a keleti frankok fölött Pozsonynál.
895	IX. századi esemény, mely során véglegesen letelepedtünk a Kárpát-medencében.
1222	A nemesség érdekében kiadott, aranypecséttel megerősített oklevél.

3. István király az ország területét **vármegyék**re osztotta fel. Ennek központjában a királyi vár állt. A terület életét a király megbízottja, az **ispán** irányította. Magyarország Árpád-kori települései közül kiemelkedett a koronázóváros: **Székesfehérvár**.

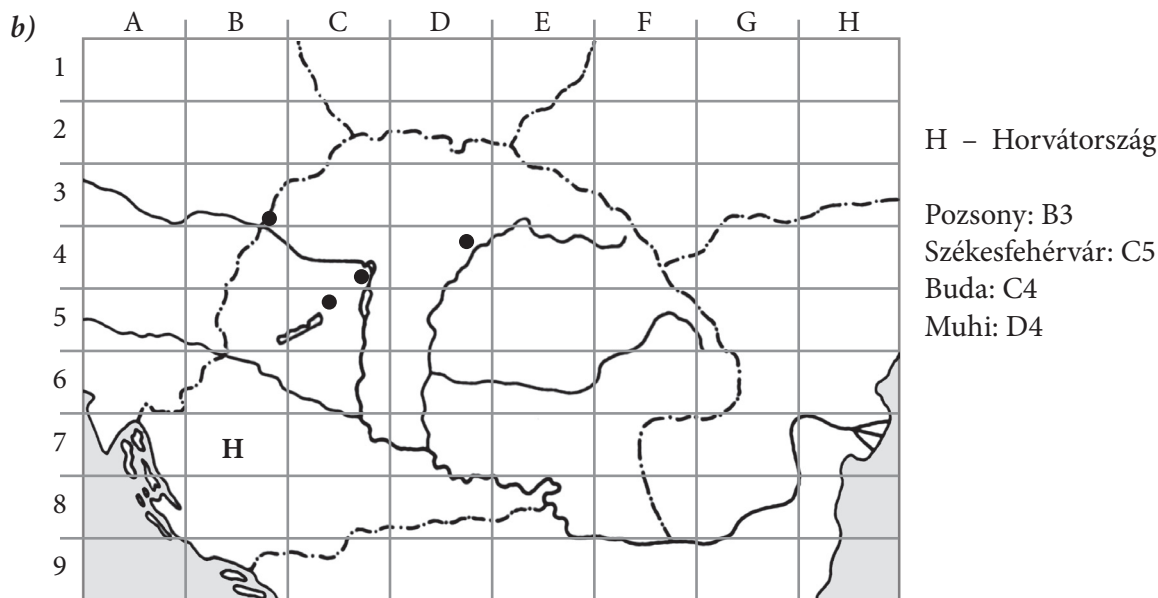
4. a) Imre herceg III. Béla
 b) IV. Béla

Pl.: • Szeretném visszaállítani a királyi hatalom tekintélyét, erejét.

- Példaképem III. Béla király.
- Julianus barátot magyar testvéreink felkutatására keletre küldtem.
- A tatárok elpusztították az országot.
- Megalapítottam Buda városát.
- Befogadtam a kunokat, a keresztény hitre térítettem őket.
- Fiamat, örökösömet kun hercegnővel háziasítottam össze.
- Megparancsoltam az uraknak, hogy erős kővárakat építsenek.
- Az ország déli határain bánóságokat alakítottam, ezzel erősítettem országom védelmi erejét.

- c) Imre herceg, III. Béla, IV. Béla

5. a) magyarok Pozsony / 1052 németek
magyarok Kerlés kunok
Bekarikázandó: Pozsony / magyarok; Kerlés / magyarok
másfél évtized másfél évszázad másfél évezred

6. a) Árpád fejedelem győztes csatát vívott Pozsonynál az idegen támadókkal szemben azért, hogy megvédje a magyarok területeit / hogy megakadályozza a keleti frankokat abban, hogy elvesztett nyugat-dunántúli területeiket visszaszerezzék.

I. László király a pogánylázadások idején lerombolt templomokat újjáépíttette azért, hogy megerősítse a magyarországi kereszténységet.

- b) Búvár Kund / Zotmund Szent László harca a kun vitézzel /
Szent László megment egy magyar lányt

Összegzés:

Pl.: Búvár Kund arra vállalkozott Pozsonynál, hogy a hazánkra támadó németek hajóit megfúrja. Teljesítette vállalását. A császári hajók elsüllyedtek.

A kunok/úzok betörték Erdélybe, és egy kun vitéz elrabolt egy magyar lányt. László herceg üldözőbe vette az ellenséget. Rákiáltott a lányra, hogy rántsa a földre elrablóját. Így is történt. László párviadalban legyőzte a kun vitézt.

- c) Valóságselemek:

Búvár Kund / 1052-ben valóban ostromolták a németek Pozsonyváráat. A hajókon tárolt utánpótlás megsemmisült, mert a hajók elsüllyedtek. Így az ellenség felhagyott a további támadással. Szent László még hercegeként valóban harcolt az Erdélybe törő kunokkal. Személyes bátorságával példát mutatott, a kunokat kiűzték.

7. herma (fejereklyetartó)

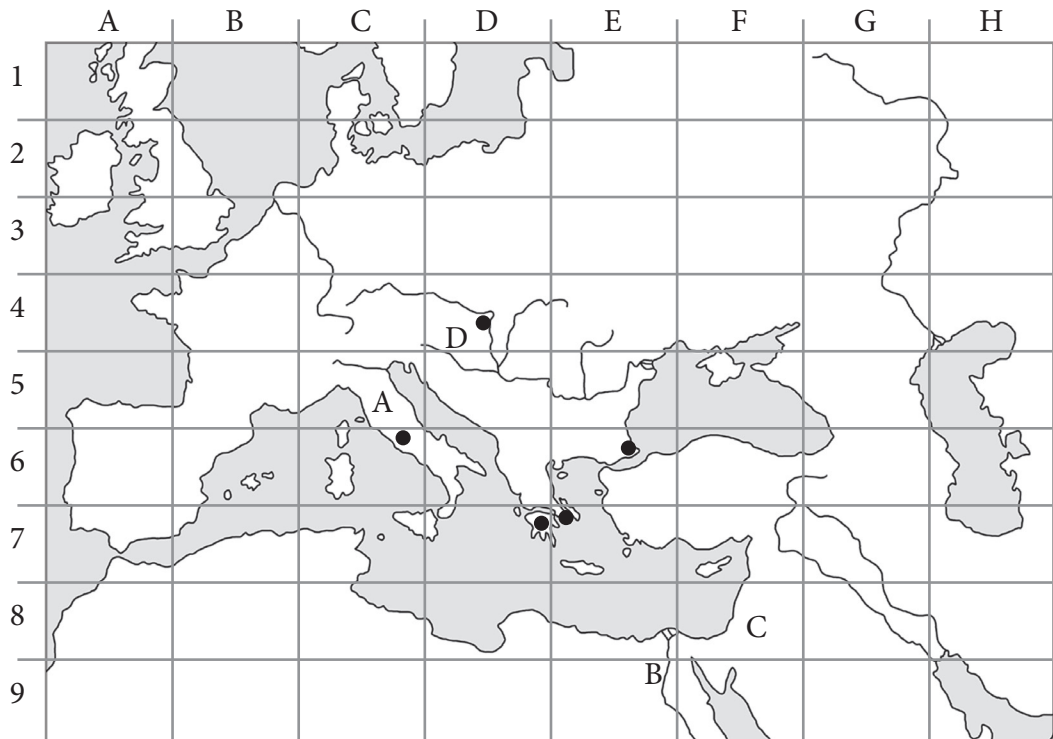
Szent László koponyacsontdarabja található benne. (Szentté avatása 1192-ben III. Béla királynak köszönhető.)

ÉRTÉKELÉSI TÁBLÁZAT	
1. <i>a</i>) 1-1 pont (3 pont); <i>b</i>) 1-1 pont (2 pont); <i>c</i>) 1-1 pont (4 pont)	9
2. <i>a</i>) 1-1 pont (5 pont); <i>b</i>) 1-1 pont (6 pont)	11
3. 1-1 pont (3 pont)	3
4. <i>a</i>) 1-1 pont (2 pont); <i>b</i>) 1-1 pont (3 pont); <i>c</i>) a helyes időrend 1 pont.	6
5. <i>a</i>) 1-1 pont az ellenfelek leírásáért (2 pont), a helyes bekarikázásért 1-1 pont (2 pont), a helyes becslésért 1 pont; <i>b</i>) 1-1 pont (5 pont).	10
6. <i>a</i>) 1-1 pont a helyes folytatásért (2 pont); <i>b</i>) helyes címadás 1-1 pont (2 pont), öszszegzés 3 pont (a történet fő szálának, a történelmi személy nevének, a földrajzi helynek a leírása); <i>c</i>) a valós elemek megfogalmazása 1-1 pont (2 pont).	9
7. 1-1 pont (2 pont)	2
Összesen: 50 pont	

JAVASOLT ÉRDEMJEGY (A helyi tanterv értékelési rendszere ezt a javaslatot felülírhatja.)				
jeles (5)	jó (4)	közepes (3)	elégseges (2)	elégtelen (1)
50–45	44–38	37–30	29–16	15–0

11. feladatlap – ÉV VÉGI FELADATSOR 1.

1. a)

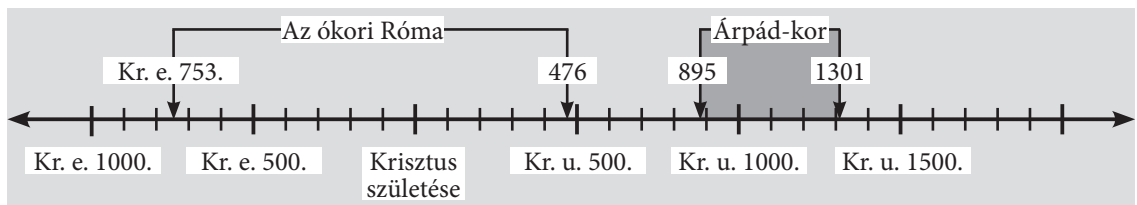
A – Itália B – Egyiptom C – Palesztina D – Pannónia

b) C6–Róma D7–Spárta E6–Konstantinápoly/Bizánc D4–Buda E7–Marathón

c)

Történelmi hely:	Történelmi kor:	Idő: század/évszám	Történelmi esemény:	Történelmi személynév:
Marathón	ókor	Kr. e. V. sz./ Kr. e. 490.	a görögök harca a perzsákkal	Miltiadész
Buda	középkor	XIII. sz.	a város alapítása	IV. Béla király
Róma	ókor	Kr. e. VIII. sz./ Kr. e. 753.	a város alapítása	Romulus, Remus

2. a)

b) Hérodotosz lejegyezte a görög-perzsa háborúkat. – Nagy Sándor birodalmat épít.
a keresztény időszámítás kezdete – az iszlám időszámítás kezdete

Fogalom	Meghatározás
kódex	Kézzel írott könyv, amely a könyvnyomtatás előtti korból származik.
provincia	A rómaiak által meghódított, Itálián kívüli adófizető tartomány.
eretnek	Az egyház valamely tanításával szembehelyezkedő ember.
úrvacsora	A keresztény szertartás része, a Krisztushoz tartozás jelképe (kenyér, bor).
uradalom	Földesúri birtok, nagybirtok.
törzs	Közös területen élő, azonos származású és nyelvű nemzetségek közössége.
céh	A középkorban az azonos foglalkozású iparosok és kereskedők szervezete.
tized/dézsma	A jobbágyok által az egyháznak fizetett adó, a termés tizedrésze.

- b) mai betűink, írásunk: római, latin
 könnyűlovasság: magyar/hun
 színházművészet: görög
 tízparancsolat: zsidó

4. a)–b)

	D		C		F		B		A
Mózes		Hannibál		Pál apostol		Szent László király		Árpád fejedelem	

5. kereszties lovag

Pl.: Miért varrta a ruhájára a keresztet? Hová, milyen csatába készül? Miért vállalkozik erre a hadjáratra? Ismeri-e az ellenfeleit? Honnan teremtette elő a pénzt a fegyverre, a csatalóra, az utazásra? Honnan hová, milyen útvonalon halad? Milyen nehézségekre számít az úton és a helyszínen?

lakói: jobbágyok	lakói: polgárok
<ul style="list-style-type: none"> • földművelés: szántás, vetés, aratás • állattenyésztés: legeltetés, állatgondozás • gondoskodni a családról, gyerekekről • vasárnaponként templomba járni • házépítés • szerszámkészítés • szövés, fonás, ruhakészítés • állati termékek feldolgozása (vaj, túró, gyapjú) • gondoskodni az éleletről (főzés, sütés, fűszerek/bogyók/gombák begyűjtése) • tüzelőanyag beszerzése 	<ul style="list-style-type: none"> • mesterség gyakorlása valamely céhben (valamilyen termék színvonalas előállítás) • házépítés (bútorzat beszerzése) • műhely fenntartása • mindennapi élelem beszerzése • gondoskodni a tüzelőről • gondoskodni a családról, gyerekekről, a fiúgyermekeket inasnak adni • ha lehetséges, írásra, olvasásra, számolásra taníttatni a fiúgyermekeket a városi iskolában • védeni a városfalat, városkaput • piacok, vásárok tartása • vasárnaponként templomba járni

- b) Pl.:**
- A maihoz képest sokkal többet kellett dolgozni, sokkal nehezebb körülmények között.
 - A mai kor embere változatosabban táplálkozik, sokkal hosszabb az életkor.
 - A mai ember biztonságát törvények, rendőrség, honvédség garantálják, nincsenek kiszolgáltatva pl. a földesúr személyes akaratának vagy a város vezetői akaratának.
 - A középkorban szinte mindenhez kellett érteniük az embereknek, mert csak magukra számíthattak; önállóbbak voltak. Ma a szerszámokat, az élelmiszer többségét, a tüzelőanyagot megvásárolhatjuk.
 - Régen ki voltak téve a betegségeknek, nem tudtak védekezni a járványokkal szemben, nem volt szakszerű orvosi ellátás.
 - Ma sokkal több ismerete van az embereknek a világról. Ismereteik nagy részét iskolákban, könyvekből, interneten szerzik. A középkorban az emberek többsége írástudatlan volt, járatlan volt a világ dolgaiban, mivel településének határát lehet, hogy egy életen át sem hagyta el.
 - Ma kényelmesebb, a technika vívmányainak köszönhetően színesebb életet élünk.

7. Egymás ellen fegyveresen harcoló trónkövetelők harca a királyi hatalomért.

A trónviszályok következményei:	
Belpolitikai következmények (2):	Külpolitikai következmény:
<ul style="list-style-type: none"> - Fegyveres harc az országban, nincs béke. - Megosztotta az ország haderejét. - Magyar támadt magyarra. - Minden fegyveres összecsapás sok pénzbe kerül. 	<ul style="list-style-type: none"> - A belső harcban meggyengült országra idegen hadak támadtak.

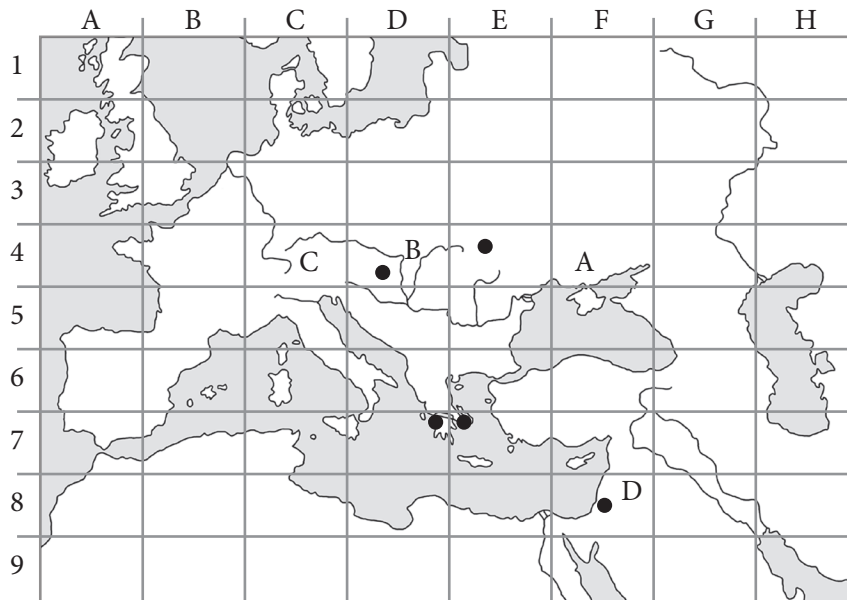
ÉRTÉKELÉSI TÁBLÁZAT	
1. a) 1-1 pont (4 pont); b) 1-1 pont (5 pont); c) 1-1 pont (6 pont)	15
2. a) 3 pont (895, 1301, jelölés); b) 1-1 pont (2 pont)	5
3. a) 1-1 pont (8 pont); b) 1-1 pont (4 pont)	12
4. a) megnevezés 1-1 pont (5 pont); b) 1-1 pont (5 pont)	10
5. Helyes megnevezés 1 pont, a lényeges kérdések megfogalmazása 1-1 pont (3 pont).	4
6. a) 1-1 pont (2 pont), 1-1 pont (4 pont); b) 1-1 pont (3 pont)	9
7. 2 pont a trónviszály megfogalmazásáért, belpolitikai következmények 1-1 pont (2 pont), külpolitikai következmény 1 pont.	5

Összesen: 60 pont

A tanév eleji és tanév végi ismétlő feladatsorokat megíratjuk, ellenőrizzük, értékeljük, de nem osztályozzuk.

12. feladatlap – ÉV VÉGI FELADATSOR 2.

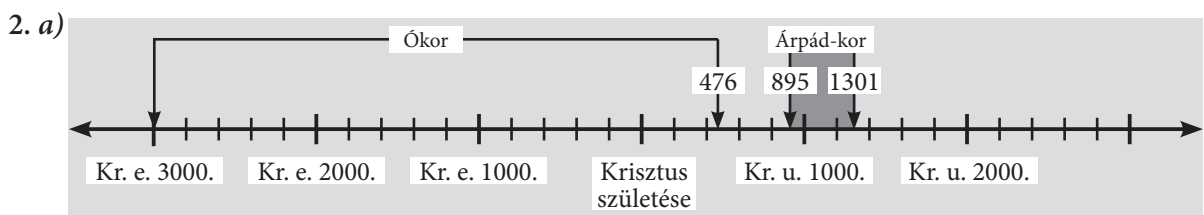
1. a) A – Etelköz B – Magyar Királyság C – Német-római Császárság D – Szentföld

b) E7–Athén F8–Jeruzsálem D4–Székesfehérvár E4–Vereckei-hágó D7–Olümpia

c)

Történelmi hely:	Történelmi kor:	Idő: század/évszám	Történelmi esemény:	Történelmi személyek neve:
Vereckei-hágó	középkor	IX. sz./895	magyar honfoglalás	Álmos és Árpád fejedelem
Jeruzsálem	ókor	I. sz.	Jézus elítélése, kereszthalála, feltámadása	Jézus, Pilátus, apostolok
Olümpia	ókor	Kr. e. VIII. sz./ Kr. e. 776	az első lejegyzett sportjátékok, a görög időszámítás kezdete	szabad görög férfiak

b) Róma alapítása – a trójai háború
 a hunok indította népvándorlás – a keresztény egyház kettészakadása

Fogalom	Meghatározás
hieroglifák	Az ókori egyiptomiak képírása.
szentek	„Isten tulajdona”, azok a keresztények, akik kiváló tetteikkel kiérdemelték, hogy a mennyben Isten mellé kerüljenek.
légió	Római katonai csapategység.
ereklye	A szentek testrészei, ruhadarabjai, tárgyai, melyeknek csodatévő erőt tulajdonítottak.
nemesek	Földbirtokkal és kiváltságokkal (adómentességgel) rendelkező emberek a középkori Európában.
ispán	A vármegye élén álló királyi megbízott a Magyar Királyságban.
robot	A jobbágy kötelező ingyenmunkája földesurának/a vármegyének.
szereztes	Kolostorban, szigorú szabályok szerint élő pap.

- b) vízvezeték, boltív: **rómaiak**
 könyvnyomtatás feltalálása, elterjesztése: **németek**
 szőlőművelés, földművelés: **rómaiak**
 a legősibb egyistenhitű vallás: **zsidó**

4. a)–b)

D	C	B	E	A
Nagy Sándor	Jézus Krisztus	Julius Caesar	Szent Benedek	Szent Erzsébet

5. Pl.: Ki vezette ezeket a vállalkozásokat? Milyen létszámú csapatok mozogtak együtt?
 Milyen irányban történtek ezek a vállalkozások? Hogyan tájékozódta Európában?
 Milyen eredménnyel harcoltak?
 Milyen tanulságai voltak a fegyveres összecsapásoknak?
 Miben látják a katonai sikerek/kudarcok okát?
 Milyen különbséget látnak ellenfeleik életmódjában a saját életmódjukhoz képest?
 Milyen nyelven tudták megértetni magukat az idegen népek között?
 Mi lett a megszerzett zsákmány, a foglyok sorsa?
 monda: pl. Lehel kürtje

lakói: földesurak családjukkal, szolgálikkal, kíséretükkel	lakói: szerzetesek
<ul style="list-style-type: none"> • háborúskodás/hadjáratok • a vár lakói és a környék lakói védelmének biztosítása támadások idején • hűbéruruk segítése tanáccsal, karddal • vadászat rendezése • lovagi tornák rendezése • lakomák tartása 	<ul style="list-style-type: none"> • imádkozás • kódexek írása, másolása • kolostori iskolák működtetése • gyógyítás • földművelés • fűszernövények, gyógynövények termesztése • méhészkedés, borászkodás

- b) Pl.:**
- A maihoz képest sokkal többet kellett dolgozni, sokkal nehezebb körülmények között. A mai kor embere változatosabban táplálkozik, sokkal hosszabb az életkor.
 - A mai ember biztonságát törvények, rendőrség, honvédség garantálják, nincsenek kiszolgáltatva pl. a földesúr személyes akaratának vagy a város vezetői akaratának.
 - A középkorban szinte mindenhez kellett érteniük az embereknek, mert csak magukra számíthattak; önállóbbak voltak. Ma a szerszámokat, az élelmiszereket többségét, a tüzelőanyagot megvásárolhatjuk.
 - Régen ki voltak téve a betegségeknek, nem tudtak védekezni a járványokkal szemben, nem volt szakszerű orvosi ellátás.
 - Ma sokkal több ismerete van az embereknek a világról. Ismereteik nagy részét iskolában, könyvekből, interneten szerzik. A középkorban az emberek többsége írástudatlan volt, járatlan volt a világ dolgaiban, mivel településének határát lehet, hogy egy életen át sem hagyta el.
 - Ma kényelmesebben élünk, a technika vívmányainak köszönhetően színesebb életet élünk.

7. Változás: A lakosság száma jelentősen visszaesett (harmadával csökkent), félmillióval csökkent. A század végére a létszám elérte a század eleji állapotot.

Okok: • 1241–42-ben tatárjárás volt az országban. A lakosság egy részét megölték a tatárok, vagy szolgaságba hurcolták.

- Mivel a földeket nem tudták bevetni (hiszen az elpusztított falvakból aki tudott, elmene-kült az erdőbe, mocsarakba), nagy volt az éhínség, sokan éhen haltak.

Magyarország lélekszáma napjainkban kb. 10 000 000/tízmillió fő (9,7 millió fő / KSH 2021).

ÉRTÉKELÉSI TÁBLÁZAT	
1. a) 1-1 pont (4 pont); b) 1-1 pont (5 pont); c) 1-1 pont (6 pont)	15
2. a) 1-1 pont a két évszámért, 1 pont a jelölésért (3 pont); b) 1-1 pont (2 pont).	5
3. a) 1-1 pont (8 pont); b) 1-1 pont (4 pont)	12
4. a) 1-1 pont (5 pont); b) 1-1 pont (5 pont)	10
5. 1-1 pont (3 pont), 1 pont a monda címének leírásáért.	4
6. a) 1-1 pont a társadalmi csoport megnevezéséért (2 pont), 1-1 pont a feladatok megfogalmazásáért (4 pont); b) 1-1 pont (3 pont).	9
7. 1-1 pont a változások leírásáért, 1-1 pont az okok leírásáért, 1 pont hazánk mai lélekszámának leírásáért.	5
Összesen: 60 pont	

A tanév eleji és tanév végi ismétlő feladatsorokat megíratjuk, ellenőrizzük, értékeljük, de nem osztályozzuk.